מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבין את עקרון שלטון הרוב ואת הצורך בהגנה על זכויות המיעוט
- לזהות את גבולות חופש הביטוי
- לתרגל צירופי סמיכות הקשורים למושגי דמוקרטיה

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנת הנקרא

- 1. א – 18
- 2. ב – מצב שבו הרוב משתמש בכוחו כדי לפגוע במי ששונה
- 3. א – אלכסיס דה טוקוויל
- 4. ג – הרוב מכריע, אבל אסור לו לפגוע בזכויות היסוד של המיעוט
- 5. ב – להסית לאלימות
- 6. ב – בית הלל

חלק ב' – נכון או לא נכון

- 1. לא נכון – הרוב החליט לקנות ציוד למסיבה
- 2. נכון – כמו הזכות לשוויון, כבוד וחופש ביטוי
- 3. לא נכון – לחופש הביטוי יש גבולות, ובהם איסור להשפיל
- 4. נכון – מצד אחד 'אחרי רבים להטות' ומצד שני 'לא תהיה אחרי רבים לרעות'
- 5. לא נכון – המבחן האמיתי הוא גם איך הרוב נוהג במיעוט

חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

- 1. רוב
- 2. עריצות
- 3. קו אדום
- 4. המיעוט
- 5. האדם
- 6. העם

חלק ד' – התאימו מושג להסבר

- 1 – ב (החלק הגדול יותר בקבוצה)
- 2 – ג (החלק הקטן יותר בקבוצה)
- 3 – ד (לעודד אחרים לעשות מעשה פסול)
- 4 – ה (החלטה סופית בין כמה אפשרויות)
- 5 – א (זכויות בסיסיות שמגיעות לכל אדם)

חלק ה' – שאלות קצרות

- 1. כדי לשמור על זכויות היסוד והכבוד של כל אדם, ולא רק כדי לנצח בהצבעה
- 2. דעות משתנות עם הזמן, ולכן חשוב להגן גם על מי שהיום במיעוט
- 3. מצד אחד ההכרעה היא לפי הרוב, אך מצד שני אסור ללכת אחרי הרוב כשהוא פועל שלא כהוגן

חלק ו' – כתיבת טיעון

- 1. יש עמדה ברורה, שני נימוקים רלוונטיים, טענה נגדית עם הפרכה, ומשפט סיום שמציע כלל לכיתה. היקף כ-2 פסקאות.

כרטיס יציאה – מה לחפש

- שלטון שפוגע בזכויות המיעוט
- למשל זכות לשוויון או כבוד
- אסור להסית לאלימות או לפגוע בשם הטוב

טיפים להפעלה:

- כדאי לפתוח בדיון קצר על ההצבעה בקופת הכיתה לפני קריאת הטקסט
- אפשר לחלק את התלמידים לקבוצות לדיון בשאלת 'הרוב תמיד צודק?' לפני הכתיבה האישית
- לתלמידים מתקשים מומלץ לדלג על הפריטים המסומנים כקשים ולהתמקד בהבנה הבסיסית

דף תרגול: הרוב מחליט – ומה עם המיעוט?

דף התלמיד/ה **רגיל**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בטקסט נספר על הצבעה בקופה הכיתתית, ומתוכה עולה שאלה גדולה יותר: מה קורה כשהרוב צודק בהחלטה, אבל פוגע בזכויות של מי שחושב אחרת?

1 חלק א' – הבנת הנקרא

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה תלמידים הצביעו לקנות ציוד למסיבה?

א) 18 ב) 12 ג) 30 ד) 6

2. מהי 'עריצות הרוב' לפי הטקסט?

א) מצב שבו המיעוט שולט ב) מצב שבו הרוב משתמש בכוחו כדי לפגוע במי ששונה

ג) מצב שבו אין בחירות כלל ד) מצב שבו כל ההחלטות מתקבלות פה אחד

3. מי הזהיר מפני 'עריצות הרוב' במאה ה-19?

א) אלכסיס דה טוקוויל ב) בית הלל ג) בית שמאי ד) משה רבנו

4. מהי הטענה המרכזית של הטקסט?

א) הרוב תמיד צודק ב) אין צורך בהצבעות

ג) הרוב מכריע, אבל אסור לו לפגוע בזכויות היסוד של המיעוט ד) חופש הביטוי אינו מוגבל כלל

5. מה חופש הביטוי אינו מתיר?

א) להביע דעה ב) להסית לאלימות ג) לבקר החלטות ד) להציע רעיונות חדשים

6. כמי נפסקה ההלכה במחלוקות בית שמאי ובית הלל?

א) בית שמאי ב) בית הלל ג) שניהם יחד ד) אף אחד מהם

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בקופה הכיתתית כל הכסף הלך בסוף לעמותה בשכונה	☐	☐
2	לפי הטקסט יש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת גם אם הצביע על כך	☐	☐
3	חופש הביטוי מתיר להשפיל אנשים אחרים	☐	☐
4	בפסוק משמות כג, ב מופיעים שני רעיונות שנראים כסותרים זה את זה	☐	☐
5	לפי הטקסט, די בקיום בחירות כדי שמדינה תיחשב דמוקרטיה חזקה	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. ה_____ הוא החלק הגדול יותר בקבוצה; מי שקיבל יותר קולות

2. _____ היא שלטון אכזרי שאינו מתחשב בזכויות אחרים

3. גבול שאסור לעבור נקרא _____

4. הצירוף 'הדעה של המיעוט' בלשון סמיכות הוא: דעת _____

5. הצירוף 'הכבוד של האדם' בלשון סמיכות הוא: כבוד _____

6. הצירוף 'הקול של העם' בלשון סמיכות הוא: קול _____

4 חלק ד' – התאימו מושג להסבר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. רוב	___	**א.** זכויות בסיסיות שמגיעות לכל אדם
2. מיעוט	___	**ב.** החלק הגדול יותר בקבוצה
3. להסית	___	**ג.** החלק הקטן יותר בקבוצה
4. הכרעה	___	**ד.** לעודד אחרים לעשות מעשה פסול
5. זכויות יסוד	___	**ה.** החלטה סופית בין כמה אפשרויות

5 חלק ה' – שאלות קצרות

ענו בקצרה.

1. מדוע חשוב שגם המיעוט ישמע את קולו, למרות שהרוב מכריע?

2. הסבירו במילים שלכם: 'המיעוט של היום עשוי להיות הרוב של מחר'

3. כיצד הפסוק 'אחרי רבים להטות' ו'לא תהיה אחרי רבים לרעות' מתקשרים לרעיון המרכזי בטקסט?

6 חלק ו' – כתיבת טיעון

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו טיעון קצר בנושא: 'האם הרוב תמיד צודק?' הציגו עמדה, הביאו שני נימוקים (אחד מהטקסט ואחד מחייכם), הציגו טענה נגדית והפריכו אותה, וסיימו במשפט מסכם המציע כלל לכיתה.

כרטיס יציאה

מהי עריצות הרוב?

תנו דוגמה אחת לזכות שהרוב אינו רשאי לקחת

מהו הגבול של חופש הביטוי?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀